



cas de Joaquim—, ens acosta al contingut musical de les seves obres i ens en fa veure les particularitats i els valors. Inés Padrosa, bibliotecària i investigadora, i Concepció Ramió, compositora, professora de música i musicòloga, han format un excel·lent tàndem per exhumar papers, trobar noves dades, fer la dissecció de les obres i aconseguir, en definitiva, una sòlida aportació al coneixement de la família Serra, lligada a la història de l'Escola de Música dels Comtes de Peralada però també, amb posterioritat, al desplegament del món de la sardana a la ciutat comtal, fins al punt que algú potser resti sorprès en comprovar l'ascendència gironina dels esmentats músics. Per tot plegat, per fer-los justícia, per aprofundir més en el coneixement de la seva obra i per divulgar-ne com més detalls millor, hem de celebrar l'aparició d'aquest llibre, més encara quan no és fet pel cor d'un sardanista

qualsevol, sinó pel cap de dues investigadores universitàries que ningú pot titllar de membres de «la cultura» i que ajuden a demostrar, per tant, que la bona sardana és un capítol més de la nostra cultura, sense més matisacions. Per tot plegat, estem davant d'una obra que resultava necessària.

Joan Domènech Moner



### El passat medieval de les Gavarres

MALLORQUÍ, Elvís.

**El monestir de Sant Miquel de Cruïlles a l'Edat Mitjana. Estudi i edició dels documents (1035-1300).**

Col·lecció Fontanetum.

Ajuntament de la Bisbal, 2000.

**Les Gavarres a l'Edat Mitjana. Poblament i societat d'un massís del nord-est català.**

Col·lecció Estudis. Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines. Girona, 2000.

El jove historiador Elvís Mallorquí ha vist publicats en un curt interval de temps dos treballs que vénen a ser un tast de les seves prometedores recerques a l'entorn de l'evolució del territori i de la societat rural de les terres gironines entre els segles IX i XIV. Ambdós treballs tenen en comú un mateix període cronològic, un marc territorial (les Gavarres i la seva àrea propera d'influència) i també el fet d'haver estat guardonats amb sengles premis: el Pere

Lloberas (VIII edició), que convoca l'Ajuntament de la Bisbal, i el Joan Xirgu (VIII edició), dins el marc dels premis Gavarres que convoquen conjuntament els consells comarcals del Baix Empordà i del Gironès.

El primer dels treballs, *El monestir de Sant Miquel de Cruïlles a l'Edat Mitjana. Estudi i edició dels documents (1035-1300)*, s'estructura en dues parts clarament diferenciades: la primera se centra en la història pròpiament dita del monestir, mentre que la segona constitueix l'edició del diplomatarí de Sant Miquel de Cruïlles anterior a l'any 1300, en el qual es recullen un total de 161 documents que són la base del treball.

Partint de les obres que d'una manera o altra s'han referit al monestir, la primera part passa revista a les vicissituds del cenobi, des del seu naixement fins al s. XIV: els personatges que influeixen en la seva fundació, l'organització interna de la comunitat, les seves relacions amb el bisbe, les parròquies veïnes i els habitants de l'entorn; els seus vincles especials amb l'abadia italiana de Sant Miquel de la Clusa, l'estructura del domini territorial que va anar formant amb el pas dels anys, etc. Tot això l'autor ho basa en el testimoni exhumat de cadascun dels vells pergamins que constitueixen l'esmentat diplomatarí (el qual representa, en extensió, unes tres quartes parts del llibre) i també en el

domini d'una bibliografia sobre el període estudiat que permet comparar i contextualitzar el cas concret d'aquest monestir.

El diplomatarí recull en una acurada edició els documents anteriors a l'any 1300 referents a aquest cenobi, una bona part dels quals, dipositats actualment a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, constituïren part del fons documental generat per aquella comunitat. Aquest recull es veu també complementat amb documents d'altres procedències com són l'Arxiu de la Catedral, l'Arxiu Diocesà o el de la casa ducal de Medinaceli, entre d'altres. D'aquests documents s'editen de manera íntegra aquells que fins ara no havien estat mai descrits.

La reconstrucció de la història d'aquest monestir i de les relacions socials que es teixiren al seu entorn al llarg del període estudiat constitueix una contribució important a la història dels monestirs catalans i alhora al passat medieval d'aquestes contrades relacionades amb la vida del monestir.

El segon dels treballs, *Les Gavarres a l'Edat Mitjana. Poblament i societat d'un massís del nord-est català*, com el seu títol indica, té un camp d'estudi més ampli. Tot i que el seu marc d'estudi és l'edat mitjana, l'autor ens ofereix una visió molt interessant del que ha estat l'evolució del paisatge que l'home ha anat modelant en el si d'aquest massís des de la prehistòria fins als

- d'Empúries: Ajuntament de Castelló, 2001. 208 pàg.
- FONALLERAS, Josep M. *August & Gustau*. Barcelona: Empúries, 2001. 158 pàg.
- FREIXAS, Pere. *La catedral de Girona*. Girona: Ajuntament de Girona, 2000. 123 pàg.
- LLONGARIU, Ramon. *Els pesseres d'Olot*. Olot: Fundació Pere Simon, 1999. 83 pàg.
- LLUCH, Ernest. *L'alternativa catalana (1700-1714-1740)*. Vic: Eumo, 2000. 192 pàg.
- MALLORQUÍ, Elvis. *Les Gavarres a l'Edat Mitjana*. Girona: CCG/ILCC, 2000. 268 pàg.
- NUET i BADIA, Josep. *Ulldeter. Excursions i travessies del refugi*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. 126 pàg.
- PERE, DE CAN NYANYA. *Didim temple*. Figueres: Brau, 2000. 78 pàg.
- PLANES, Maria Mercè. *Riudellots, 15 anys de sardanes*. [Riudellots]: Agrupació Sardanista de Riudellots, 2000. 184 pàg.
- PUIGBÓ, Isidor. *Guía práctica de técnicas de pastelería para la restauración*. Cabrils: Cooking Books, 1999. 320 pàg.
- RAHOLA, Carles. *La ciutat de Girona, 2 v.* Barcelona: Base, 2000. 346 pàg.
- ROCA, Maria Mercè. *El món era a fora*. Planeta: Barcelona, 2001. 207 pàg.
- SALA, Toni. *Bones notícies*. Barcelona: Edicions 62, 2001. 119 pàg.
- SALVATELLA, Josep Maria. *Sol ponent*. Figueres: Brau, 2000. 97 pàg.
- TRIJUEQUE, Pere. *Breu recull de la història de Palamós*. Palamós: Ajuntament de Palamós, 2000. 173 pàg.
- *Administració i govern a Palamós: dels tocs de campana a la democràcia*. Palamós: l'autor, 2000. 64 pàg.
  - *Els rius de Palamós: l'Aubi, la fera terrible*. Palamós: l'autor, 2000. 52 pàg.
- Trobada de manaies i estaferms a les comarques gironines*. Besalú: Estaferms i Maniple de Manaies, 2000. 78 pàg.

nostres dies, que ajuda a entendre la situació actual a què ha arribat aquest territori. Amb una perfecta simbiosi d'història i geografia, Mallorquí fa seves les afirmacions de Marc Bloc, que entenia que l'historiador havia de llegir el paisatge com un registre de les successives ocupacions del territori, i així ho aplica al cas concret de les Gavarres.

El treball s'ha anat configurant a partir de l'estudi de la documentació anterior a 1350 corresponent a una desena de parròquies situades a la part alta del massís, i això permet a l'autor analitzar l'ocupació humana del massís a l'edat mitjana, fent especial referència als canvis que comportà el procés de feudalització a partir de l'any 1000. Un conjunt de sis apèndixs proveïts de mapes, taules i gràfics complementa de manera molt entenedora el discurs de l'autor.

Es pot dir que aquest llibre d'Elvis Mallorquí s'emmarca en el context de recuperació del patrimoni de les Gavarres que s'ha viscut especialment al llarg de la dècada dels noranta. En aquest cas, la recuperació de la història medieval de la zona a partir dels testimonis escrits que l'autor ha sabut recopilar, estudiar i interpretar constitueix una valuosa peça d'encaix en el conjunt de reivindicacions a favor de la preservació d'aquest massís.

Santi Soler i Simon

## Història d'un institut

PAGÈS, Jordi; BORRELL, Miquel.  
**Els 20 + 1 anys de l'Institut d'Anglès**  
 IES Rafael Campalans, 2000.  
 112 pàgines

L'historiador Miquel Borrell, que actualment exerceix de professor a l'institut d'ensenyament secundari Rafael Campalans d'Anglès, afegeix a la seva llista de publicacions una nova obra: *Els 20 + 1 anys de l'Institut d'Anglès*.

Al llarg del llibre l'autor es dedica a dibuixar el que ha estat durant poc més de dos decennis la història d'un institut que ha vist créixer molts adolescents i alhora també a si mateix.

La primera part ens introdueix en l'entorn socioeconòmic de l'època en què va néixer el centre educatiu, en la història col·lectiva del municipi, i al mateix temps va desbrossant una molt breu història del que ha estat i representat l'ensenyament des de l'any 1900 fins a la segona meitat del segle XX.

A continuació Borrell dedica un gran nombre de pàgines a desenvolupar i comentar els aspectes més destacats de la història de l'institut, combinant-ho amb algunes notes sobre l'ensenyament local. Tot plegat amenitzat per algunes referències a normatives, decrets, lleis i successos d'àmbit nacional i estatal, per un to molt personal, sovint irònic, i per un gran nombre d'il·lustracions i fotografies



que acaben donant una fisonomia molt particular i nostàlgica a la publicació.

El conjunt esdevé un document a tenir en compte en la història de la població, un recull d'informació que crec que assoleix amb bona puntuació els objectius que s'havia proposat a l'inici: ser un relat distret i interessant.

M. Àngels Domènech



## La paradoxa de la imatge

**Ponències, experiències i comunicacions. 6es Jornades Antoni Varés.**

Ajuntament de Girona.  
 Girona, 2000. 299 pàgines.

El passat mes de novembre, coincidint amb la celebració de les *6es Jornades Antoni Varés. Imatge i Recerca*, es varen presentar els textos de les ponències, experiències i comunicacions que es varen dur a terme en l'esmentada reunió. Aquests textos, ara recollits en el present volum,